

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра економічної теорії

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ФІНАНСОВА СИСТЕМА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітня програма/спеціалізація – «Бізнес-економіка»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

//

Викладач – Нечипорук Людмила Володимирівна,
д.е.н., професорка кафедри економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Фінансова система» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 10 с.

Розробник

Нечипорук Людмила Володимирівна – професорка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Фінансова система
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова, належить до циклу навчальних дисциплін загальної фахової підготовки.
Викладач	Нечипорук Людмила Володимирівна, д.е.н., професорка, професорка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого
Контактний телефон	+38 057 704 92 58
E-mail	econom_theory@ukr.net
Консультації	Вівторок, четвер – 13-00 – 14-00, Корпус НЮУ, вул. Динамівська, 4, ауд. 502.
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/ ; Нові економічні та управлінські спеціальності НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/196735574432249/ ; Consulting forever: https://www.facebook.com/groups/1429039653865820/

Анотація навчальної дисципліни

Вивчаються теоретичні основи фінансової системи, історія виникнення та економічний зміст фінансів, становлення та розвиток фінансової науки, зміст і структура фінансової системи. Послідовно розглядаються засади функціонування національної фінансової системи: фінанси домогосподарства, фінанси підприємства, державний бюджет та бюджетна система, державний кредит і державний борг, державні цільові фонди, страхування та страховий ринок. Аналізуються методи й технології розроблення фінансових планів для суб'єктів економіки (домогосподарства, підприємства, держави). Обґрунтовується вплив фінансової глобалізації на національні фінансові системи.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування базових знань з теорії фінансів, засвоєння основ функціонування складових фінансової системи та закономірностей їх функціонування.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо становлення та розвитку фінансової науки;
- опанування інструментарію фінансового аналізу;
- оволодіння науковими підходами, практичними методами та прийомами фінансової науки;
- формування теоретичних знань та здатності до оптимізації бюджетів фінансових ресурсів суб'єктів економіки;
- розвиток умінь із обґрунтування засад функціонування національної фінансової системи;
- формування системи теоретичних знань окремих сфер і ланок фінансової системи;
- засвоєння основ функціонування фінансового механізму, змісту і призначення фінансів суб'єктів господарювання, міжнародних фінансів, фінансового і страхового ринків;
- набуття умінь із визначення сутності податків, податкової політики і податкової

системи держави;

– оволодіння основами функціонування державних фінансів і таких їх складових, як бюджет, державні цільові фонди, державний кредит;

– усвідомлення необхідності розроблення та реалізації оптимальної фінансової поведінки суб'єктів господарювання в умовах обмежених ресурсів.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Історія економіки та економічної думки», «Інституціональна економіка».

Кореквізити: «Економічна політика», «Макроекономіка».

Постреквізити: «Ринок фінансових послуг», «Економіка та фінанси підприємства», «Страховий захист бізнесу».

Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- 1) визначати сутність і необхідність існування фінансів в економічному житті суспільства;
- 2) систематизувати основні тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів і фінансів суб'єктів господарювання;
- 3) пояснити роль та значення бюджетної системи в економічній перебудові суспільства;
- 4) запропонувати обґрунтування чинників та ознак змін у фінансовій поведінці суб'єктів господарювання при формуванні і використанні централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів;
- 5) оцінювати економічні процеси, що відбуваються у суспільстві при розподілі і перерозподілі вартості валового внутрішнього продукту;
- 6) розробляти і втілювати в життя питання теорії і практики розбудови фінансової політики держави;
- 7) узагальнювати законодавчі та нормативні акти, досвід ринкових перебудов у сфері фінансових відносин;
- 8) прогнозувати можливі напрями впливу фінансів на соціально-економічний розвиток суспільства;
- 9) визначати сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного із дійових інструментів економічної та соціальної політики держави;
- 10) систематизувати основні тенденції розвитку фінансових відносин в умовах фінансової глобалізації.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р. для студентів денної форми навчання

Тиждень	Тема лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи
1.	1. Історія виникнення та економічний зміст фінансів.		
	2. Становлення та розвиток фінансової науки.		
2.	3. Зміст та структура фінансової системи.		
	4. Фінансова		

	політика.		
3.	5. Фінанси домогосподарства.	1.1. Історія виникнення фінансів. <i>Основна література:</i> 1-8.	Чи можна отримати Нобелівську премію за розвиток фінансової науки? Фінансове планування домогосподарства.
4.	6. Фінансові ресурси домогосподарств та їх використання.	1.2. Економічний зміст фінансів. <i>Основна література:</i> 1-8.	Інструменти максимізації пасивних доходів домогосподарства.
5.	7. Фінанси підприємства.	2. Становлення та розвиток фінансової науки. <i>Основна література:</i> 1-8.	
6.	8. Податки. Податкова система.	3. Зміст та структура фінансової системи. <i>Основна література:</i> 1-8.	Управління особистим бюджетом.
7.	9. Державний бюджет та бюджетна система.	4. Фінансова політика. <i>Основна література:</i> 1-8.	Як не потрапити в пастку творців фінансових пірамід? Фінансові ресурси підприємства: власні та запозичені.
8.	10. Державний кредит і державний борг.	5. Фінанси домогосподарства. <i>Основна література:</i> 1-8.	Прибуток та його максимізація в умовах ризиків та невизначеності.
9.	11. Державні цільові фонди.	6. Фінансові ресурси домогосподарств та їх використання. <i>Основна література:</i> 1-8.	
10.	12. Страхування та страховий ринок.	7. Фінанси підприємства. <i>Основна література:</i> 1-8.	Податкова знижка та аналіз можливостей її отримання домогосподарством. Бюджетна система в умовах децентралізації.
КОЛОКВІУМ			
11.	13. Фінансовий ринок.	8.1. Податки: сутність та види. <i>Основна література:</i> 1-8.	Які можливості є у держави щодо залучення фінансових ресурсів.
		8.2. Податкова система.	Державний борг: чи є

		<i>Основна література:</i> 1-8.	межа нарощування?
12.	14. Міжнародні фінанси.	9.1. Державний бюджет. <i>Основна література:</i> 1-8.	Соціальне страхування на солідарній основі: чи є потенціал розвитку в умовах депопуляції населення?
		9.2. Бюджетна система. <i>Основна література:</i> 1-8.	Можливості оптимізації накопичувального пенсійного забезпечення.
13.	15. Фінансова глобалізація та її вплив на національні фінансові системи.	10. Державний кредит і державний борг. <i>Основна література:</i> 1-8.	Страхування як механізм забезпечення доступності якісної медицини. Накопичувальне страхування життя в контексті формування «подушки безпеки».
		11. Державні цільові фонди. <i>Основна література:</i> 1-8.	Чому в Україні гальмує розвиток ринку цінних паперів.
14.	16. Міжнародні фінансові ринки.	12. Страхування та страховий ринок. <i>Основна література:</i> 1-8.	Міжнародні інвестиції: очікування та виклики.
		13. Фінансовий ринок. <i>Основна література:</i> 1-8.	Діяльність транснаціональних фінансових інституцій.
15.	17. Фінансова безпека держави в умовах фінансової глобалізації.	14. Міжнародні фінанси. <i>Основна література:</i> 1-8.	Легалізація грошей та фінансування міжнародного тероризму. Фінансовий моніторинг.
		15.1. Фінансова глобалізація. <i>Основна література:</i> 1-8.	Офшорні зони: зло чи благо?
16.		15.2 Вплив фінансової глобалізації на національні фінансові системи. <i>Основна література:</i> 1-8.	Національні інтереси та загрози їх реалізації в умовах фінансової глобалізації.
		16. Міжнародні	Чи залучати й надалі

		фінансові ринки. <i>Основна література:</i> 1-8.	фінансові ресурси МВФ?
17.		КОЛОКВІУМ 17. Фінансова безпека держави в умовах фінансової глобалізації. <i>Основна література:</i> 1-8.	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних і бухгалтерської звітності підприємств, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- робота над кейсами з питань розвитку певних складових фінансової системи;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та заліку.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у: Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінансова система» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» / уклад. Л. В. Нечипорук. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020.

Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти.

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646. Дата оновлення: 08.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 03.06.2020).

Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. Дата оновлення: 16.10.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 03.06.2020).

Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 06.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card6> (дата звернення: 03.06.2020).

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 28.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.06.2020).

Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 03.06.2020).

Література

Основна література

1. Державне бюджетування в Україні: сутність та основні детермінанти / З. С. Варналій, К. В. Коваленко, С. В. Онищенко, І. В. Савич; за ред. З. С. Варналія. Київ: Знання України, 2016. 395 с.

2. Місцеві фінанси: підруч. / за ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015. 448 с.

3. Національні фінанси: підруч. / за ред. В. І. Грушка. Київ: ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК", 2017. 656 с.

4. Податкова система: підруч. / З. С. Варналій, М.В. Романюк. Київ: Знання

України, 2019. 567 с.

5. Фінанси: підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. 2-ге вид. переробл. і доповн. Київ: Знання, 2012. 687 с.
6. Фінанси: підруч. / за ред. І.О. Лютого. Київ: Ліра-К, 2017. 720 с.
7. Фондовий ринок: підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. Книга 1. Київ: Знання, 2015. 621 с.
8. Фондовий ринок: підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. Книга 2. Київ: Знання, 2016. 686 с.

Додаткова література

1. Бюджетний процес в Україні: стан та проблеми інституційного забезпечення: моногр. / З. С. Варналій, Т. В. Бугай, С. В. Онищенко. Полтава: ПолтНТУ, 2014. 270 с.
2. Державні фінанси України: детермінанти та пріоритети розвитку: моногр. / О.Д. Рожко. Київ: Ліра-К, 2016. 360 с.
3. Міжнародні фінанси: навч. посіб. 5-те вид. перероб. та доп. / за ред. Ю. Г. Козака. Київ – Катовіце: Центр учб. літ., 2014. 348 с.
4. Нечипорук Л. В. Попит, пропозиція та рівновага на ринку страхових послуг. *Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2015. Вип. № 5. С. 911–916.
5. Нечипорук Л. В. Посилення загроз фінансовій безпеці держави в умовах фінансової глобалізації. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2012. № 1. С. 281-298.
6. Нечипорук Л. В. Теорія та практика медичного страхування в Україні. *Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2015. Вип. № 6. С. 751 – 755.
7. Нечипорук Л. В. До визначення поняття «страхова група». *Вісник НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Економічна теорія та право. 2013. Вип. 4 (15). С. 35-43.
8. Нечипорук Л. В. Інституціональні зміни та їх вплив на діяльність суб'єкта господарювання. *Фінансова поведінка суб'єктів господарювання в умовах кризових явищ і ризиків*: кол. моногр. Харків, 2018. С. 82-95.
9. Нечипорук Л. В., Лордкипанидзе Л. Особенности формирования страхового рынка в контексте создания правовой экономики (на примере Украины и Грузии). *Економічна теорія та право*. 2015. Вип. 1 (20).
10. Нечипорук Л. В. Фінансова інклюзія в контексті страхових послуг. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 3. С. 411-417. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i26.143994>
11. Нечипорук Л.В. Фінансовий бізнес-консалтинг в умовах інтернаціоналізації фінансової сфери. *New stages of development of modern science in Ukraine and EU countries: monograph / edited by authors*. 2nd ed. Riga: “Baltija Publishing”, 2019. 528 p. (p. 296-312).
12. Нечипорук Л. В. Теоретичні аспекти дослідження потреб споживачів страхових послуг. *Вісник НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Економічна теорія та право. 2014. Вип. 2 (17). С. 127-137.
13. Нечипорук Л. В. Фінансові рішення в ризик-менеджменті бізнес-організацій. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. №5 (22). С. 98 – 103.
14. Податкові системи зарубіжних країн: навч. посіб. / М. І. Карлін. Київ: Кондор, 2018. 366 с.
15. Світові офшорні центри: навч. посіб. / М. І. Карлін. Київ : Кондор, 2015. 421 с.
16. Фінанси: навч. посіб. / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.
17. Фінанси: навч. посіб. / Л. В. Лисяк, С. В. Качула, Л. О. Міщенко, Д. А. Міщенко; за ред. д. е. н., проф., акад. АЕН України Л. В. Лисяк. Дніпро: ТОВ “Акцент

ПП», 2017. 298 с.

18. Фінанси: навч. посіб. / за заг. ред. Волохової І. С. Харків: «ПромАрт», 2018. 262 с.

19. Фінанси: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. В. Журавльової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.

20. Фінанси: навч. посіб. / А. С. Глущенко. Львів «Магнолія 2006», 2014. 440с.

21. Фінанси: навч. посіб. в 2-х частинах / ред. В. Г. Баранової. Одеса: Атлант, 2015. Ч. 1. 344с.

22. Фінанси: навч. посіб. в 2-х частинах / ред. В. Г. Баранової. Одеса: Атлант, 2015. Ч.2. 309с.

23. Якушик І. Д., Савчук В. І., Савчук Н. В. Міжнародні фінанси: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ: КНЕУ, 2014. 547 с.

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (<https://nlu.edu.ua/files/norm doc/kodeks akademichnoyi etyky.pdf>).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Видами *поточного контролю* знань студентів є:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, контрольна робота. За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 10 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 30 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з навчальної дисципліни «Фінансова система» є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Разом
Практичні заняття			Колоквіуми			
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2		
max 10	max 10	max 10	max 30	max 30	max 10	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	Не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34